

Оптимa Банк» ААКсындагы жеке жактарды
Банктык тейлөөнүн комплекстүү келишимине карата
№20 тиркеме

**«ОПТИМА БАНК» ААКТЫН
БАНК КАРТТАРЫН КОЛДОНУУ
эрежелери**

МАЗМУНУ:

ТЕРМИНДЕРДИН СӨЗДҮГҮ.....	3
1-БӨЛҮМ. ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР.....	6
2-БӨЛҮМ. КАРТАЛАРДЫ ЧЫГАРУУНУН ЖАНА САКТООНУН ТАРТИБИ.....	7
3-БӨЛҮМ. ПИН-КОД.....	9
4-БӨЛҮМ. СООДА ЖАНА ТЕЙЛӨӨ ИШКАНАЛАРЫНДА КАРТАНЫ КОЛДОНУУ.	10
5-БӨЛҮМ. БАНКОМАТТА КАРТАНЫ КОЛДОНУУ.	11
6-БӨЛҮМ. ИНТЕРНЕТТЕ КАРТАНЫ КОЛДОНУУ.....	12
7-БӨЛҮМ. КАРТА МЕНЕН ИШТӨӨДӨ КООПСУЗДУК ЧАРАЛАРЫ.	14
8-БӨЛҮМ. КАРТА ОПЕРАЦИЯЛАРЫН ИШТЕТҮҮ.....	16
9-БӨЛҮМ. КАРТА ОПЕРАЦИЯЛАРЫ БОЮНЧА ТАЛАШТАРДЫ ЧЕЧҮҮ.	19
10-БӨЛҮМ. КАРТА ОПЕРАЦИЯЛАРЫНА ЖАНА КАРТАНЫ БЛОКТООГО МОНИТОРИНГ ЖҮРГҮЗҮҮ.	19
11-БӨЛҮМ. Е-PIN ФУНКЦИЯСЫ МЕНЕН ЧЫГАРЫЛГАН КАРТАЛАР ҮЧҮН PIN- КОДДУ ОРНОТУУ ПРОЦЕДУРАСЫ.	20
12-БӨЛҮМ. АКЧА КАРАЖАТТАРЫН КОНВЕРТАЦИЯЛОО.	21

Терминдердин сөздүгү.

1. **Авторизация** - эмитенттин банктык төлөм картасын пайдалануу менен операцияны (бүтүмдү) жүргүзүүгө карт ээсинин ыйгарым укуктарын же авторлугун тастыктоо жол-жобосу, анын натыйжасында эмитент эквайердин алдында жогорудагы эмитенттин картын пайдалануу менен түзүлгөн эсептешүү документин аткаруу милдеттенмеси пайда болот. Авторизация автоматташтырылган (терминал аркылуу) жана үндүк (телефон байланышы аркылуу) болушу мүмкүн. Эгерде эмитент менен эквайер банктык төлөм картасын пайдалануу менен жүргүзүлгөн транзакция боюнча бир жак болуп саналса, анда авторизация бул операцияны аяктоо үчүн эмитенттин кардарга берген уруксаты болуп саналат.
2. **Банктык төлөм картасы (мындан ары - карт)** - товарларды, кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алууда, улуттук жана чет өлкөлүк валютада накталай акчаларды алууда, акча которууларды жүргүзүүдө, ошондой эле терминалдар, банкоматтар же башка түзүлүштөр (перифериялык түзүлүштөр) аркылуу электрондук акча түрүндө төлөмдөрдү жүргүзүүдө колдонулуучу төлөм инструменти. Карточкалык эсептин ээсинин атына берилген карт негизги карта, ал эми үчүнчү жактардын атына карттык эсеп боюнча чыгарылган карталар кошумча карталар болуп саналат. Негизги картанын мөөнөтү бүткөндө, ошондой эле ал жоголгон, уурдалган учурда негизги картанын ордуна чыгарылган карта да негизги карта болуп саналат. Пластик карты же электрондук түрдө чыгарылган, же мобилдик түзүлүштө сакталган, токенизирленген /отцифрленген версиядагы карттар жана NFC технологиясын колдонуу менен контактсыз төлөм операцияларын аткарууга мүмкүндүк берген карттар дебеттик жана кредиттик болуп бөлүнөт.
3. **Банкомат** - накталай акчаларды берүү жана/же алуу, картка акча каражаттарын эсепке алуу, карт ээси тарабынан аткарылган транзакциялар жөнүндө маалымат алуу, накталай эмес төлөмдөрдү жүргүзүү жана жүргүзүлгөн операциялардын бардык түрлөрү боюнча карттык чекти берүү үчүн аппараттык-программалык комплекс. Банкомат банктык жабдуулар болуп саналат жана коммерциялык банктын ыйгарым укуктуу кызматкеринин катышуусу жок картаны колдонуу менен операцияларды өз алдынча жүргүзүүгө арналган.
4. **Картаны блокко салуу** - төлөм системасы тарабынан белгиленген ыкмалардын бирин колдонуу менен карт ээсинин, Банктын же компаниянын демилгеси боюнча ишке ашырылуучу, картаны пайдалануу менен операцияларга толук же убактылуу тыюу салуу. Толук тыюу салынган учурда, төлөм картасын тейлөөгө көрсөтүүдө аны алуу каралат.
5. **Достук алдамчылык (фрод)** - атайылап же кокусунан ачыкка чыгаруу жана/же картанын же карттын реквизиттерин картанын ээсинин жакын адамдарынын чөйрөсүнө (туугандарына, досторуна, кесиптештерине ж.б.) өткөрүп берүү жана натыйжада бул адамдар тарабынан кылмыштуулукту ишке ашыруу карт ээсинин карттары менен уруксатсыз операцияларды ишке ашыруу. Буга окшогон операциялар үчүн картанын ээси жоопкерчилик тартат.
6. **Карт кармоочу** - Банктын кардары, жеке жак, анын ичинде юридикалык жак/жеке ишкер тарабынан ыйгарым укук берилген карттык эсептин ээси, Банк менен түзүлгөн келишимдин негизинде картаны пайдалануу менен операцияларды жүргүзүүгө укуктуу, анын ичинде карт эсеби менен ачылган негизги жана кошумча карталардын кармоочулары.
7. **Карт эсеби** - картаны же анын реквизиттерин колдонуу менен жүзөгө ашырылган операцияларды чагылдырган банктык эсеп.
8. **Карттык операция** - картаны жана/же анын реквизиттерин жана башка аралыктан тейлөө инструменттерин (мисалы, товарларды сатып алуу, кызмат көрсөтүүлөр, акча которуулар, валюта алмаштыруу же накталай акча алуу) пайдалануу менен транзакция, анын натыйжасында карта кармоочунун карт эсебиндеги акча каражаттарынын калдыктары өзгөрөт.

9. **Карта компрометациясы** – картанын ээсинен башка үчүнчү жактын картага, анын реквизиттерине же карт эсебине тиешелүү жашыруун маалыматтарга, ошондой эле Optima 24 компаниясынан сыр сөздөрүнө жана логиндерине жетүү, ошондой эле мындай кирүүгө шектенүү фактысы.
10. **Байланыш борбору** – Банктын бөлүмдөрү, ал Банктын иштеп жаткан жана потенциалдуу кардарларынын аралыктан кайрылууларын иштеп чыгуу үчүн арналган күнү-түнү иштеген байланыш борбору болуп саналат. **Байланыш борборунун телефондору:** (312) 90 59 59, 0-800-800-00-00* (Кыргызтелеком ААКнын стационардык телефондорунан акысыз). O!, Beeline жана MegaCom абоненттери үчүн кыска номер: 9595 (акысыз).
11. **Моновалюталык карта** - карт эсебин жүргүзүү үчүн бир валюталуу карта.
12. **Мобилдик түзүлүш** – бул, Карт кармоочунун ар кандай портативдик түзүлүшү, анда Мобилдик төлөм сервиси орнотулган жана NFC технологиясынын колдоосуна ээ (мисалы, смарт-сааттар, смартфон, планшет ж.б.у.с.).
13. **Мультивалюталык карта** - негизги субэсепке байланышкан субэсептер болуп саналган бир нече валюталар менен карт эсебин жүргүзүү мүмкүнчүлүгү бар карта. Мультивалюталык карта төмөнкү валюталардагы 4 валюта корзинасын (суб-эсептерин) камтыйт: кыргыз сому (мындан ары - сом), АКШ доллары - (мындан ары - АКШ доллары), евро (мындан ары - EUR), рубль (мындан ары - RUB деп аталат), валюталарды жүргүзүүдө KGS негизги суб-эсеп менен. Мультивалюталык картанын жеткиликтүү суммасы жана балансы негизги эсеп валютасында валюталык субэсептердин калдыктарын Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча карт эсебинде болгон балансты талап кылуу учурунда кайра эсептөө жолу менен көрсөтүлөт.
14. **Мультипликатор** - карт эсепти жүгүзүү валютасынан айырмаланып, валюта менен карта операциясын жүргүзүүдө карттык эсеп боюнча карыздын пайда болуу тобокелдигин теңдөө максатында Банк тарабынан колдонулган карттык операцияга авторизациянын суммасына пайыздык кошумча каражат түрүндөгү коэффициент. Карттык транзакция боюнча акыркы өз ара эсептешүүлөр (карт ээсинин карт эсебинен карттык операциянын суммасын эсептен чыгаруу) мультипликаторду колдонбостон жүргүзүлөт. Мультипликатор колдонулуучу карт операцияларынын түрлөрү Банк тарабынан өз алдынча аныкталат. Мультипликатордун өлчөмү валюта рыногундагы рыноктук конъюнктурага жараша Банк тарабынан белгиленет жана Банк тарабынан бир тараптуу тартипте өзгөртүлүшү мүмкүн. Мультипликатордун өлчөмү жөнүндө маалымат Банктын www.optimabank.kg корпоративдик сайтында көрсөтүлгөн. Мультипликаторду кантип колдонуу керектиги боюнча көбүрөөк мисалдар үчүн 12-бөлүмдү караңыз.
15. **Нормалдаштыруу** - конверсиялык операцияларды жүргүзүүдө мультивалюталык картанын субэсептериндеги акча каражаттарынын кыймылы.
16. **Банктык төлөм карттарын пайдалануу менен эсептешүүлөрдүн төлөм системасы** (мындан ары - төлөм системасы) бул системалардын операторлорунун талаптарына жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык чыгарылган жана тейлөөчү карталарды пайдалануу менен эсептешүү системасы. Төлөм системасы системанын катышуучуларынын ортосунда карталарды пайдалануу менен төлөмдөр боюнча өз ара эсептешүүлөрдүн белгилүү бир эрежелерин белгилейт. Төлөм системалары жергиликтүү (мисалы, МИР, улуттук (Элкарт) жана эл аралык (Visa, MasterCard ж. б.) болуп бөлүнөт.
17. **Мобилдик төлөм сервис** – операцияларды жүргүзүү үчүн токенди колдонуу, токенди алып салуу, картты токенизирлөөгө мүмкүндүк берүүчү, мобилдик түзүлүшкө орнотулган тиркемени көрсөткөн, провайдер менен картты кармоочунун ортосунда түзүлгөн өзүнчө макулдашуунун (келишимдин) негизинде картты кармоочуга берилген, Провайдерди программалык камсыздоо. Мобилдик төлөм сервисинин функционалдык мүмкүнчүлүгү, аны колдонуу шарттары жана аны колдонууга карата картты кармоочуга укуктарды берүү тартиби, Провайдер тарабынан аныкталат. Эгерде Банк Провайдер катары чыкса, Мобилдик төлөм сервисинин болуп, Банктын Мобилдик тиркемеси эсептелет. Мындай Мобилдик

- төлөм сервисине электрондук капчык каражаттары (Google Pay, Garmin Pay ж.б.) боюнча мобилдик төлөмдөрдүн тутумдары кирет, алар NFC технологиясына ээ мобилдик түзүлүштө программалык камсыздоо менен айкалашып, сатып алууларга төлөө жана акча каражаттарын алууга мүмкүнчүлүк берет.
18. **Постирлөө** (же клиринг) - төлөм балансынын шарттарына негизделген жана акыркы көрсөткүчтү чагылдырган, өз ара эсептешүү жолу менен ишке ашырылган карт операциялары боюнча төлөм системасынын катышуучуларынын төлөмдөрдү инкассациялоо, иштеп чыгуу, тастыктоо жана өз ара милдеттенмелерин эсептөө процесси жана акыркы карта операциясы боюнча финансылык өз ара эсептешүү болуп саналат.
  19. **Процессинг** –бул төлөм системасынын катышуучуларына финансылык маалыматтарды алуу, иштеп чыгуу жана берүү боюнча өз ара байланышкан процесстерди камтыган лицензияланган иш.
  20. **Процессинг борбору** (мындан ары - ПБ) – процессингди жүзөгө ашыруучу юридикалык жак болуп саналат..
  21. **Провайдер** – Мобилдик төлөм сервисин чыгарган (иштеп чыккан) болуп эсептелген юридикалык жак, төлөм тутумунун эрежелеринин негизинде жана/же карттык операцияларды жүргүзүү максатында, токенди түзүүдө, колдонууда жана тейлөөдө, төлөм тутуму менен маалыматтык жана технологиялык өз ара аракеттенишүүнү өзүнчө макулдашуунун негизинде камсыз кылат. Мындан сырткары, картты кармоочу тарабынан Банктын программалык камсыздоосун пайдаланууда, провайдер болуп Банк эсептелиши мүмкүндүк.
  22. **Рекурренттик төлөмдөр** - Интернетте жүзөгө ашырылуучу үзгүлтүксүз карт транзакциялары (төлөмдөр) же карта ээсинин катышуусун жана тастыктоосун талап кылбаган, мурда сакталган карт реквизиттерин пайдалануу менен дистанциондук банкинг аркылуу ишке ашырылган карт операциялары (төлөмдөр) (мисалы, абоненттик төлөм/абоненттик төлөм Интернет-ресурстардын кызматтары, товарларды же кызматтарды бөлүп төлөө, үзгүлтүксүз "автотөлөмдөр").
  23. **Социалдык инженерия** – бул алдамчыларга акчаны уурдоо максатында карта ээсинин корголгон/жашыруун маалыматын алууга мүмкүндүк берген психологиялык жана социологиялык ыкмалардын, методдордун жана технологиялардын жыйындысы.
  24. **Стоп-лист** - бүткүл жана/же кандайдын бир операциялардын айрым түрлөрү токтотулган же убактылуу токтотулган блоктолгон карталардын тизмеси.
  25. **Картты токенизациялоо** — бул, төлөм тутуму аркылуу берилген жана карттын маалым даректерин коргоо үчүн, атайын бекитилген эквивалентке (токен) карттын купуя маалыматтарын алмаштыруу үчүн багытталган технология. Токенизациялоо процессинде токенди колдонуу менен операция жүргүзүү үчүн колдонулган картты аныктоого мүмкүндүк берүүчү карттын маалым даректеринин байланышы түзүлөт. Токенди колдонуу менен жүргүзүлгөн операциялар, карт кармоочу тарабынан карттын өзүн же анын маалым даректерин колдонуу менен жүргүзүлгөн операцияларга окшош.
  26. **Токен** – картты санариптик көрсөтүү, ал картты токенизациялоо фактысы боюнча түзүлөт жана төлөм тутумунун корголгон сактоочу жайында шифрленген түрдө сакталат, ошондой эле мобилдик түзүлүштө сакталат.
  27. **Фишинг** – интернет-алдамчылыктын түрлөрүнүн бири, анын максаты карт ээсинин сырына жана корголгон маалыматына – картанын реквизиттерине жана паролдоруна жана/же алыскы банк тутумдарынан логин менен сырсызгө жетүү болуп саналат. Көбүнчө алдамчылар карта ээсинин ишенимине кирип, социалдык тармактар жана мессенджерлер аркылуу картанын реквизиттерин жана сыр сөздөрүн алышат. Массалык жөнөтүүлөрдү жүргүзүү ыкмасы негизинен колдонулат, анын ичинде банктын же ири жана белгилүү компаниялардын атынан, алар сыртынан реалдуулардан айырмаланбаган жалган сайттарга шилтемелерди камтышы мүмкүн. Мындай почталык жөнөтүүлөрдө же билдириүүлөрдө карт ээсинен жеке маалыматтын тууралыгын жаңыртуу же текшерүү үчүн, карт ээси өз ыктыяры менен эсептик маалыматтарын/картанын реквизиттерин киргизген фейк сайтка кайрылуусу талап кылынат. Эгерде алдамчылар бул маалыматты алууга үлгүрсө, бул карталык эсептин акча

- каражаттарынын уурдалышына алып келет. Буга окшогон операциялар үчүн картанын ээси жоопкерчилик тартат.
28. **Эквайер** - эквайринг жүргүзүүгө уруксат алган банк, тиешелүү төлөм системаларынын технологиясына жана регламенттерине жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык өзүнүн перифериялык түзүлүштөрү аркылуу авторизациялоо же транзакцияларды жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылган перифериялык түзүлүштөр тармагынын ээси.
  29. **Эквайринг тармагы** - карта менен операцияларды жүргүзүү үчүн арналган төлөм системаларынын катышуучуларынын эквайер-банктарынын бардык түзүлүштөрүн камтыйт: банкоматтар; банктын бөлүмдөрүндө орнотулган накталай POS-терминалдар; соода жана тейлөө ишканаларында орнотулган соода POS-терминалдары; төлөм терминалдары; автоматтык депозиттик машиналар; электрондук соода.
  30. **Электрондук коммерция (E-commerce)**- эквайер менен келишимдик мамиледе болгон соода жана тейлөө ишканаларынын компьютердик тармактарды пайдалануу менен интернет-сайттар аркылуу ишке ашырылуучу финансылык/соода накталай эмес карт операцияларын ишке ашыруучу ишмердүүлүгү.
  31. **Картанын ээсинин эмбоссирленген аты-жөнү** - картанын ээсинин фамилиясы жана аты латын транскрипциясында, карттын алдыңкы бетинде басылган.
  32. **Эмитент** - тиешелүү төлөм системаларынын технологиясына жана эрежелерине жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык карттарды эмиссиялоочу Банк.
  33. **CVV2-код (Card verification value)** – Интернет жана башка транзакциялар аркылуу төлөөдө суралган картанын аныктыгын текшерүү үчүн үч орундуу код.
  34. **E-PIN (электрондук ПИН код)** – Банктын түзүлүштөрүндө туруктуу ПИН-кодду андан ары өз алдынча орнотуу үчүн карт ээсине берилүүчү убактылуу код.
  35. **Near Field Communication (NFC)** – иш-аракеттин кичи радиусунун маалыматтарын зымсыз берүү технологиясы, ал түзүлүштөр жана/же карт же түзүлүштөр ортосунда маалымат алуу мүмкүнчүлүгүн берет. Көпчүлүк төлөм тутумдарынын талаптары боюнча, контактсыз төлөм технологиясын (NFC) колдошу керек. **PIN-код (Персоналдык идентификациялык номер, мындан ары - ПИН код)** - транзакцияны аяктоо үчүн колдонуучуну аутентификациялоого мүмкүндүк берүүчү жеке идентификациялык номер. ПИН-код картага кирүү үчүн сырсөз болуп саналат жана купуя жана корголгон маалыматты билдирет жана карт ээсинен башка үчүнчү жактарга ачыкка чыгарылууга жатпайт. Картанын ПИН-коду карта менен операцияларды жүргүзүүдө анын ээсинин өздүгүн аныктоо үчүн ыйгарылат.
  36. **POS-терминал (point-of-sale)** - картаны жана башка аралыктан тейлөө куралдарын колдонуу менен соода жана тейлөө ишканаларында товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү кабыл алуу үчүн терминал.
  37. **3D Secure сырсөзү** – бул картасыз транзакциялар үчүн колдонуучунун эки факторлуу аутентификациясы үчүн кошумча коопсуздук катмары катары колдонулган коопсуз протокол. Технология Verified by Visa (VbV) кызматынын алкагында онлайн төлөмдөрдүн коопсуздугун жогорулатуу максатында Visa төлөм системасы үчүн иштелип чыккан. Бул протоколго негизделген кызматтар Mastercard төлөм системалары тарабынан Mastercard SecureCode (MSC) деген ат менен да кабыл алынган. 3D Secure сырсөзү динамикалык түрдө түзүлөт жана Интернетте сатып алууларды жасоодо колдонууга арналган.

1-бөлүм. Жалпы жоболор.

38. «Оптима Банк» ААКсынын карталарын колдонуу эрежелери (мындан ары - Эреже) «Оптима Банк» ААК (мындан ары - Банк) тарабынан чыгарылган төлөм системасынын карталары менен карт операцияларын жүргүзүүдө колдонуу шарттарын, тейлөө шарттарын жана коопсуздук чараларын аныктайт.

39. Бул Эрежелер Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын “Кыргыз Республикасындагы банктык төлөм карталары жөнүндө” жобосуна, “Оптима Банк” ААКтын төлөм карталары жөнүндө жобосуна жана тиешелүү төлөм системаларынын эрежелерине ылайык түзүлгөн.
40. Бул эрежелер стандарттуу (типтүү) болуп саналат жана карт ээси тарабынан өзгөртүлүүгө тийиш эмес. <https://www.optimabank.kg/ru/press-centre/all-news.html> Банк бул Эрежелерди зарылчылыкка жараша корпоративдик веб-сайттын “Жаңылыктар” бөлүмүндө, Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарында боло турган өзгөртүүлөр жөнүндө маалымдоо үчүн белгиленген мөөнөттү эске алуу менен киргизилген өзгөртүүлөр жөнүндө маалыматты жайгаштыруу жолу менен бир тараптуу түрдө кайра карап чыга алат.
41. Ушул эрежелер «Оптима Банк» ААКсында жеке жактарды банктык тейлөөнүн комплекстүү келишиминин (мындан ары – БТКК) ажырагыс бөлүгү болуп эсептелет.

2-бөлүм. Карталарды чыгаруунун жана сактоонун тартиби.

42. Банк картаны түздөн-түз карт ээсине, же нотариалдык жактан күбөлөндүрүлгөн ишеним каттын негизинде иш алып барган ыйгарым укуктуу жакка берет.
43. Картаны колдонуу үчүн же күрөө катары картанын ээси болуп саналбаган үчүнчү жактарга берүүгө тыюу салынат.
44. Картаны (анын ичинде ПИН-конвертти) Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жеткирүү Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына ылайык жүргүзүлбөйт.
45. Картанын маңдайкы бөлүгү төмөнкүлөрдү камтыйт:
  - 45.1. Банктын логотиби;
  - 45.2. төлөм системасынын логотиби;
  - 45.3. орнотулган чип - анда коддолгон маалыматы бар интегралдык микросхема;
  - 45.4. 16 сандан турган картанын номери;
  - 45.5. кардардын эмбоссирленген аты (картанын ээсинин фамилиясы жана аты латын арибинде же кардардын фамилиясы жана аты 22 латын символунан ашса, инициалдар);
  - 45.6. картанын жарактуулук мөөнөтү;
  - 45.7. Банктагы кардардын коду (client ID)
46. Картанын арткы бөлүгү төмөнкүлөрдү камтыйт:
  - 46.1. магниттик тилке
  - 46.2. кардардын кол тамгасы үчүн орун (опционалдуу);
  - 46.3. Көгүчкөндүн сүрөтү менен голограмма (Visa карталары);
  - 46.4. Банктын Байланыш борборунун номери;
  - 46.5. текшерүү коду (CVV2);
  - 46.6. банк картасынын уникалдуу номери (card id) – опционалдуу.
47. Картанын ээси магниттик тилкеге зыян келтирбөө үчүн картаны механикалык бузулуудан жана электромагниттик талаалардын (автомобилдик сигнализация, уюлдук телефондор, компьютерлер, аэропорттордогу, банктардагы, дүкөндөрдөгү ж.б. кирүү рамкалары) таасиринен коргоосу керек.
48. ПИН-конверттин, чиптин же бүтүндөй картанын бетине кандайдыр бир объект менен физикалык таасир көрсөтүүгө тыюу салынат. Карт ээсинин атайылап, шалаакылык же атайылап эмес жасаган аракеттеринин натыйжасында карт, чип же ПИН-конверт бузулган учурда, Банктын колдонуудагы Тарифтерине ылайык карт ээсинин эсебинен кайра чыгарылат.
49. Карточкаларды чыгаруу жана тейлөө үчүн комиссиялардын жана тарифтердин өлчөмү, ошондой эле карттар боюнча операциялар боюнча чыгашалардын жана кирешелердин лимиттери, акча которуу операцияларынын лимиттери, акча каражаттарын валюта жана/же банктык эсептин түрү боюнча конвертациялоо

- лимиттери, ПИН-кодду киргизбестен жүргүзүү үчүн уруксат берилген, контактсыз төлөмдөр боюнча лимиттер, Банктын тарифтери менен аныкталат. Лимиттер, комиссиялар жана тарифтер жөнүндө маалымат Банктын www.optimabank.kg корпоративдик сайтында жайгаштырылган.
50. Коопсуздук максатында, Банк узак убакытка чектүү суммалар үчүн өтө чоң суммаларды белгилөөнү сунуш кылбайт. Ушул пункттун талаптарын аткарбоонун кесепеттери үчүн жоопкерчилик карт ээсине жүктөлөт.
51. Карта эсеби төмөнкү карт операциялары үчүн гана арналган:
- 51.1. накталай жана накталай эмес коммерциялык мүнөздөгү жеке адамдардын карт эсебине чегерүү/эсептен чыгаруу;
  - 51.2. юридикалык жактардын карт эсебине коммерциялык мүнөздөгү накталай жана накталай эмес формадагы каражаттарды чегерүү;
  - 51.3. соода жана тейлөө ишканаларынын жана башка үчүнчү жактардын товарлары, кызмат көрсөтүүлөрү үчүн төлөм катары акча каражаттарын жеке жана юридикалык жактардын карт эсебинен эсептен чыгаруу;
  - 51.4. Банктын комиссияларын жана кредит/кредиттер боюнча карызды (анын ичинде техникалык овердрафт) төлөөдө карт ээсинин карт эсебинен акча каражаттарын чегерүү;
  - 51.5. жеке жана юридикалык жактардын төлөм картасын чыгаруу жана тейлөө процессинде келип чыккан, анын ичинде карт эсебиндеги акча каражаттарынын калдыгынан ашкан Банктын алдындагы карызын төлөө үчүн карт эсебинен эсептен чыгаруулар;
  - 51.6. жеке жана юридикалык жактардын карт эсебине которуу операцияларынын көлөмүндө акча каражаттарын чегерүү жана алуу (анын ичинде колдонуудагы Тарифтерге ылайык Банктын комиссиялары);
  - 51.7. Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарында каралган аткаруу документтеринин негизинде жеке жана юридикалык жактардын карт эсебинен акча каражаттарын эсептен чыгаруу.
52. Карта ээлерин дистанциялык тейлөө Байланыш борбору, Банктын www.optimabank.kg корпоративдик сайты жана Банктын аралыктан банктык тейлөө системасы (Optima 24) аркылуу ишке ашырылышы мүмкүн. Тейлөө шарттары Банктын ички эрежелери жана тарифтери менен жөнгө салынат.
53. Банк Картты кармоочуга БТККда каралган шарттарда жана тартипте токенди (токен сакталган мобилдик түзүлүш) колдонуу менен, карттык операцияларды андан ары жүргүзүү үчүн, токенизациялоону ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн карт кармоочуга берүүгө укуктуу.
54. Картты кармоочунун демилгеси менен, карт төлөө жана токенизациялоо технологиясын колдонуу менен мобилдик түзүлүш аркылуу алуу жана NFC модулун колдонуу менен мобилдик түзүлүш аркылуу төлөө үчүн, төлөм мобилдик сервиске байланыштуу болушу мүмкүн. Мында, токенди колдонуу менен операцияны жүргүзүүдө, Картты кармоочуну верификациялоо, мобилдик түзүлүшкө шарттуу белгинин картты кармоочу киргизүү жана зарылчылыкка жараша, ПИН-кодду кошумча киргизүү (төлөөдө POS-терминал же Банкомат аркылуу) аркылуу ишке ашырылат.
55. Контактсыз төлөм (NFC) технологиясын колдонуу менен, карттык операцияларды жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн камсыздоо максатында, анын ичинен, Банктын мобилдик тиркемесиндеги ал жүргүзгөн карттык операциялар жөнүндө маалыматтарды картты кармоочуга берүү максатында, Банк карттык операциянын суммасы, датасы жана аны жүргүзүү убактысы, операциянын түрү, валютанын коду, мобилдик төлөм сервистеринин (Google Pay, Garmin Pay ж.б.у.с.) программалык камсыздоолорун Провайдерлер тарабынан (Google Ireland Limited, Garmin Ltd. и т.д.) аны иштеп чыгуусу үчүн, авторлоштуруу статусу жөнүндө маалыматты берүүгө укуктуу.
56. Картты кармоочу тарабынан NFC технологиясын колдонууда, Банк төмөндөгүлөргө жооп бербейт:

- 56.1. Токенизирленген карт жөнүндө маалымат, анын ичинен, түзүлүштүн экранында көрсөтүлгөн мындай карттын балансы жөнүндө үчүнчү жакка белгилүү болгон учурда пайда болуучу кесепеттерге;
  - 56.2. Google Pay, Garmin Pay сервистеринин ишинде, Банкка тиешеси жок себептер менен картты колдонуу менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча маалыматтарды кабыл алууну, иштеп чыгууну жана берүүнү камсыздаган тутумдун ишинин үзгүлтүккө учурашы менен байланышкан жагдайларга.
57. Мобилдик төлөм сервистерин (Google Pay, Garmin Pay ж.б.у.с.) колдонуу менен, карт кармоочу тарабынан карттык операцияларды жүргүзүү, картты кармоочунун мобилдик түзүлүшүнүн, анын ичинен Банктын мобилдик тиркемесинин программалык камсыздоосунун функционалдуулугу чектелиши мүмкүн.
58. Картты кармоочу төмөндөгү жогору тобокелдикти тааныйт жана түшүнөт, мобилдик төлөм сервистерин (Google Pay, Garmin Pay ж.б.у.с.) колдонууда, картты кармоочунун мобилдик түзүлүшүнө жетүү мүмкүнчүлүгү, карт боюнча санкцияланбаган операцияларды жүргүзүү мүмкүнчүлүгүнө түздөн түз таасир этерин, демек, Картты кармоочу бир жолку шарттуу белгини, шарттуу белгини, ПИН-кодду жана картты кармоочунун мобилдик түзүлүшүнө, мобилдик тиркемеге, картка жетүү мүмкүнчүлүгүнүн жана башка каражаттарынын жашырындуулугу үчүн өз алдынча жооп берет.
59. Токен 6 (алты) жылдык мөөнөт менен чыгарылат. Токен Карт кармоочу тарабынан мобилдик түзүлүштө өз алдынча же Банкка кайрылуу аркылуу алынып алынышы мүмкүн. Токенди тосмолоо Банкка кайрылуу аркылуу жүргүзүлөт.

3-бөлүм. ПИН-код.

60. Карта атайын конверт менен бирге карт ээсине берилет, анда ПИН-код жазыуу болот. Картанын ээсине картаны алгандан кийин конвертти дароо ачып, ПИН-коддун түшүнүктүү басылганын текшерип, ПИН-кодду эстеп, андан кийин конвертти картадан өзүнчө жана үчүнчү жактарга жетпеген жерде сактоо сунушталат.
61. ПИН-код Банктын кызматкерлери үчүн белгисиз жана картанын ээси тарабынан картаны колдонуунун бардык мезгилинин ичинде жашыруун сакталышы керек.
62. Картаны электрондук ПИН-код (мындан ары - E-PIN) менен чыгарууга болот. E-PIN ушул Эрежелердин 11-главасына ылайык белгиленет.
63. Кагаздагы жоголгон ПИН-код калыбына келтирилбейт, ал эми карта Банктын тарифтерине ылайык кайра чыгарылууга тийиш. Жоголгон электрондук PIN (E-PIN) карта ээсинин жазуу жүзүндөгү өтүнүчү боюнча "өчүрүлүүгө" болот.
64. ПИН коддун купуялуулугун камсыз кылуу үчүн белгилүү бир эрежелерди сактоо сунушталат:
- 64.1. картага ПИН-кодду жазууга тыюу салынат;
  - 64.2. ПИН-код менен пин-конвертти жана картаны жанаша (бир эле жерде) сактоого тыюу салынат;
  - 64.3. үчүнчү жактарга аппараттын клавиатурасында (банкомат, терминал) терилген ПИН-коддун номерлерин кароосуна жол бербейсиз;
  - 64.4. PIN код номерлерин терүүдө ката кетирбейсиз. Эгерде ПИН-код туура эмес киргизилсе (үч жолу катары менен), ПИН-кодду терүү аракетинин чеги бүтөт, карта автоматтык түрдө бөгөттөлөт жана карта менен кийинки транзакциялар мүмкүн болбой калат. Мындай учурда, карт ээсине ПИН-кодду туура эмес киргизүү аракеттерин баштапкы абалга келтирүү үчүн Банктын жакынкы филиалына же Банктын Байланыш борборуна кайрылуу сунушталат.
65. ПИН-кодду киргизүү менен тастыкталган карт операциялары Банк тарабынан карттын ээси тарабынан аткарылган деп эсептелинет жана карт эсебине уруксатсыз кирүүгө жана/же алдамчылыкка байланыштуу талашка жатпайт.

4-бөлүм. Соода жана тейлөө ишканаларында картаны колдонуу.

66. Соода жана тейлөө ишканаларында (мындан ары - СТИ) товарлар, кызмат көрсөтүүлөр жана жумуштар үчүн накталай эмес төлөм карта боюнча белгиленген лимиттин жана эквайер-банктын эквайринг түзүлүшүндөгү лимиттин чегинде жүргүзүлөт.
67. Бир транзакциянын максималдуу өлчөмү жана Банктын жана/же үчүнчү жактын эквайринг түзүлүшүндө бир суткадагы операциялардын саны Банктын Тарифтери, эквайер-банктын саясаты жана төлөм системаларынын эрежелери менен аныкталат.
68. Товарлар жана кызматтар үчүн төлөм төмөнкү жолдор аркылуу жүргүзүлүшү мүмкүн:
- 68.1. картанын магниттик лентасын окуу жана ПИН-кодду киргизүү;
  - 68.2. PIN-кодду киргизбестен картанын магниттик лентасын окуу;
  - 68.3. карта чиптерин окуу жана ПИН кодду киргизүү;
  - 68.4. пин кодду киргизбестен картанын чиптерин окуу;
  - 68.5. Банктын, эквайер-банктын тарифтерине жана/же төлөм системаларынын эрежелерине ылайык белгиленген чектерде ПИН-кодду киргизбестен контактсыз чипти окугуч аркылуу контактсыз чипти окуу;
  - 68.6. Банктын, банк-эквайердин тарифтерине жана/же төлөм системаларынын эрежелерине ылайык белгиленген лимиттен ашкан суммаларга ПИН-кодду киргизүү менен контактсыз чипти окугуч аркылуу контактсыз чипти окуу;
  - 68.7. ПИН-кодду киргизбестен (белгиленген лимиттин чегинде) же ПИН-кодду киргизүү менен (белгиленген лимиттен жогору сумма үчүн) токенди колдонуу. Лимиттер Банк саясаты, банка-эквайер жана/же төлөм тутумунун эрежелери менен жөнгө салынат.
69. СТИде товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн накталай эмес төлөм эквайер банктын түзүлүштөрүнүн жөндөөлөрүнө жараша онлайн же оффлайн режиминде жүргүзүлүшү мүмкүн. Оффлайн операцияларды жүргүзүү үчүн жоопкерчилик карт ээсине жүктөлөт. Ошол эле учурда Банкка таандык POS-терминалдарда товарлар жана кызматтар үчүн оффлайн режиминде жарыяланбаган боюнча төлөөгө тыюу салынат.
70. Чип технологиясын колдогон түзүлүштөрдө чипти окуу катасы менен товарларды жана кызматтарды төлөөгө, ошондой эле акча каражаттарын алууга тыюу салынат (Fallback транзакциялары).
71. Банктын карталары контактсыз төлөмдөрдү (PayWave/NFC) жүргүзүү мүмкүнчүлүгү менен чыгарылат, аны карта ээсинин демилгеси боюнча өчүрүүгө болбойт, контактсыз төлөм технологиясын милдеттүү колдоо жөнүндө талап менен байланыштуу.
72. СТИде картаны колдонуу менен бардык транзакциялар карт ээсинин катышуусунда жүргүзүлүүгө тийиш. Бул картада көрсөтүлгөн карт ээсинин жеке маалыматтарын уруксатсыз алуу коркунучун азайтуу үчүн зарыл. Кээ бир СТИлер өздүгүн тастыктаган документти талап кылышы мүмкүн. Ошондуктан, карта менен сатып алуу үчүн төлөм жүргүзүүдө Банк өзүңүздүн жанында паспорт же башка документтин болушун сунуштайт.
73. Бардык соода ишканалары төлөм системаларынын логотиптери бар белгилер менен жабдылган, бул СТИде белгилүү бир картаны тейлөө мүмкүнчүлүгү жөнүндө карт ээлерине маалымдоо үчүн зарыл.
74. Карточкалык операцияларды жүргүзүү үчүн карт ээси картаны (же картты токенизациялоо учурунда мобилдик түзүлүш) СТИнин же Банктын кызматкерине көрсөтүшү керек, же банкомат, төлөм терминалы, POS-терминал же башка типтеги түзүлүштөр аркылуу карт операцияларын жүргүзүүдө өзүн-өзү тейлөөнү жүзөгө ашырышы керек.
75. СТИ же Банк аркылуу карт операцияларын жүргүзүү үчүн СТИнин же Банктын кызматкери POS-терминалды колдонуу менен авторизацияны жүргүзөт. Карта

POS-терминалдын эсептөөсү түзүлүшүнө жайгаштырылат, андан кийин СТИнин же Банктын кызматкери POS-терминалдын клавиатурасына карта операциясынын суммасын киргизет, ошондой эле карта кармоочудан карта операциясын атайын клавиатурадагы PIN кодду кол менен терүү аркылуу тастыктоо талап кылынышы мүмкүн. Туура ПИН-код киргизилгенде жана карт эсебинде акча жетиштүү болгондо, карт транзакциясынын ийгиликтүү аяктагандыгын тастыктаган эки нускада квитанция басылып чыгат. Контактсыз төлөм технологиясын колдонууда, Картты кармоочу карттык операцияны жүргүзүү үчүн, POS-терминалга же Банкоматка карата минималдуу аралыкта картты же мобилдик түзүлүшкө жакын алып барышы керек.

76. Картанын ээсине төмөнкүлөр сунушталат:
  - 76.1. чекте көрсөтүлгөн маалыматтардын туура экендигин текшерүү;
  - 76.2. бул карта операциясы боюнча толук өз ара эсептешүү учуруна чейин, ошондой эле карт эсеби боюнча чыгыш операцияларды салыштыруу үчүн POS-терминалдык чектин бир нускасын алууга.
77. ПИН-код менен ырасталган транзакциялар үчүн, ошондой эле белгиленген лимиттин чегинде ПИН-кодду киргизбестен жүргүзүлгөн контактсыз транзакциялар үчүн квитанцияга карт ээсинин колтамгасы талап кылынбайт.
78. Үчүнчү жактын эквайердик тармагында операцияларды жүргүзүүдө чекке кол коюуга талаптар ушул эквайердин саясаты менен аныкталат.
79. Картанын ээсине сатып алуунун (товарлардын/кызматтардын) суммасы камтылбаган POS-терминал квитанциясына кол коюуга тыюу салынат.
80. Төлөм системаларынын эрежелерине ылайык, СТИлер накталай акчага салыштырмалуу картаны төлөмгө кабыл алууда товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн баасын ашыкча баалоого укугу жок. Эгерде мындай учурлар аныкталса, карт ээсине бул тууралуу Банкка билдирүү сунушталат.
81. Карта менен төлөнгөн сатып алууну же кызматты кайтаруу СТИнин макулдугу менен жүргүзүлөт. Бул үчүн, карт ээсинин талабы боюнча, Соода кызматкери POS-терминалда "сатып алууну кайтаруу" операциясын баштоосу керек. Сатып алынган сумманы накталай акча каражаты менен кайтаруу каралган эмес.
82. Картаны кайтаруу операциясынын суммасы Банкка карт боюнча кайтаруу операциясы боюнча операциялардын реестрин алгандан кийинки банктык күнү карт эсебине калыбына келтирилет. Бул маалымат картада жеткиликтүү сумманы эсептөөдө эске алынышы керек.

5-бөлүм. Банкоматта картаны колдонуу.

83. Эреже катары, накталай акча кабыл алуучу өлкөнүн валютасында карта менен берилет. Кээ бир эквайер-банктар накталай акчаларды берүү үчүн кошумча комиссияны белгилеши мүмкүн. Ошондой эле, кээ бир өлкөлөрдө картадан накталай акча алуунун жыштыгы жана максималдуу суммасы мыйзам тарабынан чектелиши мүмкүн.
84. Банкоматты колдонуудан мурун, ага мүнөздүү эмес түзүлүштөрдүн бар-жоктугун текшерүү керек: бир калыпта эмес орнотулган PIN клавиатурасы, картаны тартууну окугучтагы катмарлар, PIN клавиатурага багытталган мини-камералардын болушу, жогорудагы катмарлар. банкоматтын экраны жана башка шектүү түзмөктөр. Эгерде картанын ээси мүнөздүү эмес түзүлүштөрдүн бар экенин аныктаса, бул банкоматты колдонбоону жана банкоматта көрсөтүлгөн номерлер аркылуу эквайер-банктын Байланыш борборуна билдирүү сунуш кылынат.
85. Банкоматтан акча же башка кызматтарды алуу үчүн сиз картаны же картты токенизациялоо учурунда мобилдик түзүлүштү жакын алып барышы керек, банкоматтын картаны окугучуна салып, ПИН кодду киргизип, тиешелүү менюну тандап, экрандагы нускамаларды аткарышыңыз керек.
86. Кызматты жокко чыгаруу үчүн, сиз "Жокко чыгаруу"/ «Cancel» баскычын басуу менен операцияны жокко чыгарышыңыз керек.

87. Банкомат менен иштөөдө картаны банкоматка салуу үчүн физикалык күч колдонууга жол берилбейт. Эгерде карта салынбаса, анда мындай банкоматты колдонуудан баш тартуу керек.
88. PIN-кодду киргизип жатканда, PIN код үчүнчү жактарга көрүнбөсүн текшерипиз. Туура эмес ПИН-кодду киргизүүгө 3 (үч) аракет болгондон кийин, карта бөгөттөлүп, банкомат тарабынан кармалышы (алып калышы) мүмкүн.
89. Экранда “КАРТАҢЫЗДЫ АЛЫҢЫЗ” деген команда пайда болгондон кийин, сиз картаны дароо алышыңыз керек, антпесе карта 15-30 секунданын ичинде банкомат тарабынан кайра ичине алып кетиши мүмкүн.
90. Экранда “АКЧАҢЫЗДЫ АЛ” деген команда пайда болгондон кийин, сиз дароо акча каражаттарын алып салышыңыз керек, антпесе, 20 секунддан кийин акча банкоматта кармалып калат.
91. Банкомат аркылуу транзакция боюнча чекти дайыма алып туруу сунушталат, анткени чек талаш-тартыштар чечилген учурда карттык транзакциянын аяктагандыгын тастыктаган документ болуп саналат. Чекте картанын ээсине тиешелүү маалыматтардын бар экендигин эске алуу менен чекти өзүңүз менен алып жүрүү жана банкоматтын жанында калтырбоо сунушталат.
92. Банкоматта карта боюнча ийгиликсиз транзакциялардын себептери төмөнкүлөр болушу мүмкүн:
  - 92.1. Учурда банкоматтын кассетасындагы банкноттор менен суралган сумманы берүү мүмкүн эмес. Мындай кырдаалда, бул банкоматтын нускамасында (экрандагы менюда) көрсөтүлгөн банкноттордун минималдуу номиналына эселенген сумманы талап кылуу сунушталат;
  - 92.2. суралган сумма банкоматтын техникалык мүнөздөмөлөрү менен аныкталган бир жолку алуу чегинен ашса. Мындай кырдаалда суралган сумманы бөлүктөргө бөлүп, операцияны бир нече жолу кайталоо сунушталат;
  - 92.3. суралган сумма карт эсебинин жеткиликтүү балансынан ашса (банктын жана/же эквайер-банктын комиссиясын кошо алганда). Мындай кырдаалда азыраак сумманы талап кылуу сунушталат. Карттык эсептин жеткиликтүү балансын, ошону менен катар банкоматтын менюсу аркылуу картадагы акча каражаттарынын бош калдыгынын операциясын талап кылуу аркылуу көрсөтүүгө болот.
93. Эгерде карта банкомат тарабынан алынса, анда карта чындап эле кечиктирилгендигине ынануу керек (банкомат башка кардарларды тейлөөнү улантууда же иштебей калган). Болбосо, банкомат картаны башка кардарга кайтарып бере алат жана/же ага суралган акча каражатын бере алат.
94. Эгерде карта банкомат тарабынан алынса, карт ээсине картаны дароо каалагандай ыңгайлуу ыкма менен блоктоо сунушталат: Банктын Контакт борборуна кайрылуу аркылуу же Optima 24 аркылуу өз алдынча. Келечекте Банк жаңы реквизиттери менен жаңы картаны чыгарууну сунуштайт, анткени картаны алып салууда үчүнчү жактардын картага жана/же картанын реквизиттерине кирүү коркунучу бар.
95. Эгерде карта же акча каражаттары банкоматта кармалып калса, банкоматта көрсөтүлгөн телефон номерлери боюнча Банка же эквайер-банка дароо кайрылуу керек.

6-бөлүм. Интернетте картаны колдонуу.

96. Интернетте карта операциялары Интернет-төлөмдөр үчүн белгиленген лимиттин жана эквайер-банктын лимитинин чегинде жүргүзүлөт.
97. Интернетте товарларга же кызмат көрсөтүүлөргө төлөм картанын физикалык катышуусуз, бирок милдеттүү болуп саналган картанын реквизиттерин колдонуу менен жүргүзүлөт: картанын номери, картанын колдонуу мөөнөтү, карт ээсинин эмбоссирленген аты. Кошумча, Интернетте төлөмдөрдү жүргүзүүдө, картанын реквизиттери төмөнкүдөй суралышы мүмкүн: CVV2, 3D Secure сырсыз

- интернет-ресурстун тейлөө шарттарына ылайык. Товарларга же Интернет тармагында кызмат көрсөтүүлөргө төлөө, токенди колдонуу менен ишке ашырылышы мүмкүн.
98. Банк "жарыяланбаган боюнча" Интернет төлөмдөрүнө кирүү мүмкүнчүлүгү бар карталарды чыгарат.
  99. Картанын ээси Интернет төлөмдөрүнө (3D Secure сырсөзүн киргизүү менен жүргүзүлүүчү карта транзакцияларынан жана кайталанма төлөмдөрдөн тышкары) кирүү мүмкүнчүлүгүн жаба алат. Бул үчүн картанын ээсине банкка жазуу жүзүндөгү арызы менен Интернет-төлөмдөрдүн жеткиликтүүлүгүн өчүрүү же Optima 24 аркылуу өз алдынча өчүрүү сунушталат.
  100. VISA Банк карталары 3D Secure кызматына "жарыяланбаган боюнча" туташтырылган. 3D Secure протоколу Элкарт карталары аркылуу ишке ашырылган транзакциялар үчүн колдонулбайт.
  101. 3D Secure технологиясын колдогон жана 3D Secure сырсөзүн талап кылган интернет-ресурстардагы товарларга жана кызматтарга 3D Secure сырсөзүн киргизбестен төлөөгө тыюу салынат (ECI 06).
  102. Интернетте карта операциялары төмөнкү жолдор менен жүргүзүлүшү мүмкүн:
    - 102.1. токенди колдонуу же картанын реквизиттерин көрсөтүү менен, алардын милдеттүү түрдө: карта ээсинин эмбоссирленген аты, картанын номери, картанын жарамдуулук мөөнөтү, андан тышкары, CVV2 коду, ошондой эле бул технологияны кодонгон Интернет сайттарда 3D Secure сырсөзүн сураса болот.
    - 102.2. Интернет-ресурстун талаптарына жана тейлөө шарттарына ылайык картанын реквизиттерин же токенди Интернет эсебине, электрондук капчыкка, дүкөнгө, соода аянтчасына, Интернет кызматына же Интернеттеги башка ресурстарга байланыштыруу аркылуу. Эгерде карта / токен байланыштырылса, анда кайталануучу төлөмдөрдү жүргүзүү мүмкүн болот. Картанын реквизиттери ажыратылганга чейин же токенди дезактивациялоо мындай транзакциялар үчүн карт ээси жоопкерчилик тартат. Ошол эле учурда, карт ээсине интернет-ресурстун ортосунда талаш-тартыштар келип чыккан учурда талап кылынышы мүмкүн болгон кайталанма төлөмдөрдөн картаны жабуу жөнүндө же токенди дезактивациялоо сертификаттарды сактоо сунушталат.
  103. Банктын тарифтери менен белгиленген чектен ашкан транзакцияларды Интернетте жүргүзүүгө мүмкүндүк:
    - 103.1. картанын ээси менен Банктын филиалына байланышуу жана Интернет төлөмдөрүнө учурдагы лимиттерди жана чектөөлөрдү өзгөртүү үчүн жазуу жүзүндөгү арыз берүү аркылуу;
    - 103.2. Картанын ээси тарабынан Оптима24 тө Интернет төлөмдөрүнө болгон лимиттерди жана чектөөлөрдү өзгөртүү жолу менен өз алдынча;
    - 103.3. Банктын Контакт-борбору аркылуу карта ээсинин дистанциялык идентификациясынан өткөндөн кийин, ошол эле учурда Интернет аркылуу төлөмдөр боюнча колдонуудагы лимиттерди жана чектөөлөрдү өзгөртүү менен 14 (Он төрт) календардык күндөн ашпаган мөөнөткө белгилениши мүмкүн.
  104. Интернетте транзакцияны жүргүзүүдөн мурун Банк карта кармоочуга төмөнкүлөрдү сунуштайт:
    - 104.1. картанын жарактуулугун жана картаны бөгөттөөнүн жоктугун текшерүү;
    - 104.2. картадагы акча каражаттары жетиштүү экендигине ынануу;
    - 104.3. Интернет-төлөмдөрүнө карта боюнча ачык кирүү мүмкүнчүлүгү бар экендигин жана карт транзакцияларынын бул түрү үчүн лимиттердин жетиштүүлүгүн текшерүү;
    - 104.4. браузеринизге коопсуздук жаңыртууларын орнотконуңузду текшериниз;

- 104.5. интернет төлөмдөрдү позитивдүү репутацияга ээ ишенимдүү сайттарда, ошондой эле коопсуз интернет төлөмдөрүнүн технологиясын (3D Secure) колдогон сайттарда гана жүргүзүү;
- 104.6. "Фишингге" жол бербөө үчүн автоматтык түрдө кайра багытталган беттерде же калкып чыкма терезелерде транзакцияларды жасоодон алыс болуңуз. "Фишингдин" көпчүлүк учурларда, шылуундук клон сайты, аны кайра багыттоого мүмкүн болгон сайт чыныгы сайтка окшош жана баштапкы сайттан бир аз гана айырмаланышы мүмкүн, мисалы, URL'дин бир бөлүгү;
- 104.7. Интернет төлөмдү толугу менен же жарым-жартылай жокко чыгаруу үчүн, картанын ээси биринчи кезекте интернет-дүкөндүн кардарларды колдоо кызматына кайрылып, төлөмдү кайтарып берүүнү демилгелеп, анын көрсөтмөлөрүнө ылайык иш алып барышы керек.
105. Интернетте Travel & Entertainment («Саякат жана оюн-зоок», мисалы, унааны ижарага алуу, мейманканалар, билеттерди сатып алуу ж.б.у.с.) категориясындагы кызматтарды брондогондо, Банк СТИ менен толук эсептешүү аяктаганга чейин карта ээсинин карт эсебиндеги акча каражаттарына бөгөт коюуга укуктуу. Мында эквайер-банк тиешелүү төлөм системасынын эрежелеринде каралган суммага акыркы чыгарып салуунун суммасын көбөйтүүгө укуктуу. Travel & Entertainment категориясына тиешелүү карта транзакцияларынын кошумча наркын төлөө үчүн картанын ээси толугу менен жооп берет.

7-бөлүм. Карта менен иштөөдө коопсуздук чаралары.

106. Картанын номери, ПИН-код, CVV2 коду, картанын жарактуулук мөөнөтү, карт ээсинин рельефтик аты-жөнү, Банктагы кардар коду (картанын ID), банктык картанын уникалдуу номери (картанын ID), 3D Secure сырсөзү - картанын реквизиттерин түзөт жана ага жетүү мүмкүнчүлүгүн берет. карт ээси, ошондуктан, корголгон жана жашыруун маалымат катары классификацияланат.
107. Картанын ээси картанын реквизиттеринин коопсуздугуна жооп берет. Картанын маалыматы үчүнчү жактарга белгилүү болбошу керек. Картанын ээси картанын реквизиттерин үчүнчү жактар үчүн коопсуз жана жетпеген жерде сактоого милдеттүү.
108. Картаны, ошондой эле анын реквизиттерин жана сырсөздөрүн (ПИН-код, 3D Secure сырсөз) ошондой эле, токенизирленген карт жөнүндө маалыматтарды камтыган мобилдик түзүлүштү колдонуу, үчүнчү жактардын колдонуусуна жол берилбейт.
109. Картты кармоочу ушул Эрежелердин 106-108-пункттарын сактабагандыгы жана анын кесепеттери үчүн жоопкерчилик тартат. Картанын ээси эрежелердин 106-108-пункттарын бузулушу аныкталса, ал Банк тарабынан картаны бир тараптуу тартипте блоктоого алып келери менен макул болот.
110. Картанын ээсине төмөнкүлөргө тыюу салынат:
- 110.1. картанын реквизиттеринен каалаган маалыматтарды, ошондой эле картанын өзүнө Optima 24 же мобилдик түзүлүштүн шарттуу белгисин паролду/логинди жазуу же аларды карта менен бирге же карта менен катар сактоо;
- 110.2. картаны жана/же анын реквизиттерин, ошондой эле мобилдик түзүлүш, үчүнчү жактардын көчүрүү жана/же жазуу үчүн жана/же колдонуу жеткиликтүү жерлерге калтыруу;
- 110.1. үчүнчү жактарга картанын реквизиттерин (бардыгы же жарым-жартылайы) бир жолку шарттуу белги, ошондой эле Optima 24тен паролду/логинди, мобилдик түзүлүштүн шарттуу белгиси өткөрүп берүү.
111. Карта жана/же анын реквизиттери менен, анын ичинде картанын сырсөздөрүн (ПИН-код, 3D Secure сырсөзүн) пайдалануу менен же колдонбостон, ошондой эле Optima 24те же мобилдик түзүлүштү колдонуу менен үчүнчү жактар

тарабынан жүргүзүлгөн транзакциялар үчүн бардык финансылык жана материалдык жоопкерчиликти карта ээси тартат.

112. Үчүнчү тарап картаны же анын реквизиттерин жоготкон, уурдаган же пайдаланганына шектенген учурда жана/же картанын ээси ал жасабаган карта операциясы жөнүндө маалымат менен SMS/push-билдирүү алган учурда, ошондой эле, мобилдик түзүлүштү өз эрки менен берген учурда жана/же мобилдик түзүлүштү уурдатканда/жоготкондо жана/же токенди компрометациялоодо карт ээси Картаны блоктоо үчүн банктын www.optimabank.kg корпоративдик веб-сайтында жайгаштырылган расмий байланыш каналдары аркылуу Банкка ДАРОО кайрылуу керек, же бул факт карт ээсине белгилүү болгондон кийин же карта ээсине бул фактыдан шектенүү пайда болгон учурда, блокировкалоонун тиешелүү себебин тандап, картаны Оптима 24 аркылуу өзүңүз блоктоңуз. Картанын ээси карта блоктолгонго чейин бардык карта транзакциялары жана өзүнүн аракеттери же аракетсиздиги жана/же үчүнчү жактардын аракеттери же аракетсиздиги үчүн жоопкерчилик тартат.
113. Жоголгон/уурдалган/компрометацияланган карта бөгөттөлүүгө тийиш жана кайра чыгарууга, картанын негизги реквизиттерин сактоо менен узартууга жатпайт. Картанын ээси жаңы карттын реквизиттери менен жаңы картаны чыгаруу үчүн Банкка кайрылууга тийиш. Жоголгон/уурдалган/бузулган карталарды андан ары колдонууга жана/же кулпусун ачууга тыюу салынат.
114. Картанын ээсинин демилгеси боюнча жоголгон/уурдалган/бөгөттөлгөн карта блоктон чыгарылган учурда, карта боюнча мүмкүн болгон кийинки уруксатсыз төлөмдөр үчүн бардык жоопкерчилик карт ээсине жүктөлөт. Картанын ээси төлөм системаларынын эрежелерине ылайык талаш процессин козгоо укугун жоготот.
115. Кардар токенди колдонуу менен, санцияланбаган операцияларды болтурбоо максатында, коопсуздук боюнча төмөндөгүдөй талаптарды сактоого милдеттүү:
- 115.1. мобилдик түзүлүштү кароосуз калтырууга;
  - 115.2. шарттуу белгини жана мобилдик түзүлүштү тосмолоо/тосмолоодон чыгаруунун башка мүмкүн болуучу ыкмаларын колдонуу менен, мобилдик түзүлүштө коопсуздуктун талаптагыдай деңгээлин камсыздоого;
  - 115.3. мобилдик түзүлүштө бетти таанууну камтуу менен, манжалардын изи же башка адамды аутентификациялоонун башка ыкмалары катталбагандыгына ынануу;
  - 115.4. мобилдик түзүлүштүн шарттуу белгисин үчүнчү адамга билдирбөөгө;
  - 115.5. эгерде аны колдонбой калса, мобилдик түзүлүштөн бардык жеке жана финансылык маалыматтарды өчүрүүгө;
  - 115.6. Токендин санкциясыз колдонулгандыгына күмөн пайда болгон учурда, ошондой эле мобилдик түзүлүш бузулганда, жоголгондо же уурдалганда, Банктын корпоративдүү сайтына www.optimabank.kg жайгаштырылган расмий байланыш каналы же карттын арткы бетиндеги телефону номери боюнча кайрылууга;
  - 115.7. Токенди коргоо максатында, мобилдик түзүлүштө каралган коопсуздуктун ар кандай функцияларын тосмолобоого;
  - 115.8. Милдеттүү тартипте татаал шарттуу белгини түзүүгө жана мобилдик түзүлүштү колдонуу үчүн, өзүнүн биометрикалык маалыматтарын (манжалардын изин, бетти таануу ж.б.) гана сактоого;
  - 115.9. Мобилдик түзүлүштү үчүнчү жакка берүүдө мобилдик түзүлүштөн бардык жеке жана финансылык маалыматтарды өчүрүүгө же Банкка кайрылуу аркылуу убактылуу тосмолоого;
  - 115.10. Мобилдик түзүлүштө артыкчылыктарды жогорулатуу/түзүлүштүн операциялык тутумун (jail break, rooting ж.б.) бузуу операцияларын жүргүзбөөгө;

- 115.11. Жалпы жетүү мүмкүнчүлүгүндөгү зымсыз тармактарга кошууда, мобилдик төлөм сервисин колдонбоого;
- 115.12. Үчүнчү жакка (тарга) тиешелүү мобилдик түзүлүштө (төрдө) мобилдик төлөм сервисинде верификацилоону жүргүзбөөгө.
116. Картанын ээси "Достук алдамчылык" алкагында жана/же "Фишинг" жана/же "Социалдык инженерия" алкагында карта менен операциялардын натыйжасында келип чыккан бардык жоготуулар үчүн толук жоопкерчилик тартат.
117. Карточкалык эсеп боюнча транзакцияларга көз салуу жана карт эсебине уруксатсыз кирүү фактыларына ыкчам жооп берүү жана картаны блоктоо үчүн картанын ээсине карт операциялары боюнча SMS/push-билдирүүлөрдү алуу кызматын активдештирүү сунушталат. Бул кызмат үчүн төлөм Банктын тарифтерине ылайык төлөнөт.
118. Картанын ээсине айына 1 (бир) жолудан кем эмес карт эсебинин абалын текшерүү сунушталат. Бул максаттар үчүн картанын ээси Optima 24тен үзүндүнү өз алдынча түзө алат же карт эсеби боюнча көчүрмө алуу үчүн Банкка кайрыла алат.

8-бөлүм. Карта операцияларын иштетүү.

119. Төлөм системаларынын эрежелеринин алкагында карта операциясы эки этапта жүргүзүлөт:
- 119.1. Авторизация – 1-этап, ал карт ээсинин карт эсебиндеги акча каражаттарын блокко салууну карайт; авторизациялоо стадиясында карт эсебинин жеткиликтүү балансы ийгиликтүү авторизацияланган чыгым карта операциясынын суммасына азаят.
- 119.2. Постирлөө – 2-этап, бул карт операциясы боюнча бардык документтерди алгандан кийин ишке ашырылуучу карттык операцияны эсепке алуу үчүн кабыл алууну караган. Бул этапта карт транзакциясынын акыркы финансылык процесси ишке ашат, б.а. карт операциясынын түрүнө (чыгаша же түшүү) жараша карт ээсинин карт эсебине акча каражаттарын чегерүү же алуу жүргүзүлөт.
120. Авторизациялоо датасы менен карттык транзакцияны жайгаштыруунун ортосундагы мезгил ичинде карттык операциянын суммасы (комиссияларды кошкондо) карт ээсинин карт эсебине блоктолот жана 30 (отуз) календардык күнгө чейинки мөөнөттө биротоло жайгаштырылат. .
121. Авторизациялоо стадиясында ийгиликтүү карт транзакциялары үчүн каражаттарды блокировкалоо карттык транзакциянын мүнөзүнө жараша карт эсебинин жеткиликтүү балансынын азайышына же көбөйүшүнө алып келет: чыгыш жана кириш. Карт менен чыгуучу транзакция дайыма жеткиликтүү баланстын азайышына алып келет, ал эми кирүүчү карта операциясы төлөм системаларынын эрежелеринде каралса, карт эсебинин жеткиликтүү балансын көбөйтөт.
122. Операциялар Банк эквайер-банктан тиешелүү төлөм системасы аркылуу электрондук финансылык документти алгандан кийин жайгаштырылат.
123. Ушул Эрежелердин 105-пунктунда көрсөтүлгөн мөөнөт аяктагандан кийин эквайер-банктан транзакцияларды жайгаштыруу болбогон учурда, ийгиликтүү карт операциясы үчүн акча каражаттарынын суммасы блоктон автоматтык түрдө чыгарылат (бөгөттөн чыгарылат) жана карт ээсине кайра пайдалануу үчүн жеткиликтүү болот. .
124. Банк эквайер-банктан кечиктирилген эсептен чыгарууну (30 календардык күндөн ашык мөөнөткө транзакцияларды жайгаштыруу) алган учурда, Банк ийгиликтүү карта транзакцияларынын мурда блоктолбогон суммаларынын өлчөмүндө карт ээсинин карт эсебиндеги акча каражаттарын акцептсиз алып салууга укуктуу. (105-пункт).
125. Авторизациялоо стадиясында карттык эсептин валютасынан башка валютада ишке ашырылган ийгиликтүү карт операциялары үчүн карт эсебиндеги

сумманы блоктоодо Банк мультипликаторду колдоно алат. Карта операцияларын жайгаштыруу мультипликаторду колдонбостон жүзөгө ашырылат. Көбөйткүчтү колдонуунун мисалдары ушул Эрежелердин 12-главасында келтирилген.

126. Моновалюталык карталар боюнча карттык операцияларды иштетүүнүн өзгөчөлүктөрү:
- 126.1. Банктын эквайринг тармагында карттык операцияларды карттык эсептин валютасынан башка валютада жүргүзүүдө карттык операция авторизациялоо күнүнө белгиленген Банктын коммерциялык курсу боюнча жүргүзүлөт.
  - 126.2. Үчүнчү жактын Банкынын эквайринг тармагында карттык операцияны карттык эсептин валютасынан башка валютада жүргүзүүдө, карттык операция карттык операцияны авторизациялоо күнүнө карата төлөм системасынын курсу боюнча АКШ долларында жүргүзүлөт. .
  - 126.3. Карттык эсеп боюнча техникалык овердрафт болгон учурда, бул карыз Банктын ушул карыз түзүлгөн учуруна карата колдонулуп жаткан коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча эсепке алынат.
127. Мультивалюталык карталар боюнча карт операцияларын иштетүүнүн өзгөчөлүктөрү:
- 127.1. Картанын ээси сураган учурда колдонулуп жаткан Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча бардык валюта корзиналарынын калдыктарын (сом+USD+EUR+RUB субэсептериндеги калдыктардын суммасы) кайра эсептөө жана суммалоо аркылуу картадагы жеткиликтүү баланс сом менен көрсөтүлөт.
  - 127.2. Чет элдик валютада карта операцияларын жүргүзүүдө акча каражаттарын блоктоо авторизациялоо күнүнө карата колдонулуучу Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча сом менен жүргүзүлөт.
  - 127.3. чет өлкө валютасында жүргүзүлгөн карт операциялары боюнча өз ара эсептешүүлөр жайгаштырылган күндөгү төлөм системасынын курсу боюнча АКШ долларында жүргүзүлөт;
  - 127.4. сом менен ишке ашырылган карта операциясын жайгаштырууда сом менен субэсептен акча каражаттары сом менен чыгарылат (эгерде бул субэсептин калдыктары жетиштүү болсо).
  - 127.5. АКШ долларында жасалган карт транзакциясын жайгаштыруу учурунда долларлык суб-эсептен каражаттар АКШ долларында чыгарылат (эгерде бул субэсептин калдыктары жетиштүү болсо).
  - 127.6. Евро менен жасалган карт транзакциясын жайгаштыруу учурунда, карта операциясынын суммасы евро суб-эсептен EUR менен чыгарылат (эгерде бул субэсептин калдыктары жетиштүү болсо).
  - 127.7. Чет өлкө валютасында (АКШ долларынан башка) жасалган карт транзакциясын жайгаштырууда карттык транзакциянын суммасы доллардын суб-эсептеринен жазуу учурунда колдонулуп жаткан төлөм системасынын курсу боюнча АКШ доллары менен чыгарылат(эгерде бул субэсептеги баланс жетиштүү болсо).
  - 127.8. Карточка операциясын жайгаштыруу үчүн тиешелүү субэсепте акча каражаты жетишсиз же жок болгон учурда, Банк бул субэсепти автоматтык түрдө карттын башка субэсептеринин калдыктарындагы акча каражаттарынын калдыктарын Банктын коммерциялык курсу боюнча конвертациялоо жолу менен нормалдаштырат. Мында валюталык субэсептерди нормалдаштыруунун тартиби төмөнкүдөй (артыкчылыктын азаюу тартибинде): 1. сом суб-эсеп (KGS), 2. доллар суб-эсеп (USD), 3. евро суб-эсеп (EUR), 4. рублдик суб-эсеп (RUB).
  - 127.9. Карттык эсеп боюнча техникалык овердрафт болгон учурда, бул карыз сом менен Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча аны түзүү учуруна карата эсепке алынат.

128. Карточкалык операцияларды карттык эсептин валютасынан башка валютада жүргүзүүдө Банк акча каражаттарын ушул Эрежелердин 12-главасына ылайык акцептсиз карттык эсептин валютасына конвертирания жүргүзүлөт. Картанын ээси ушуну менен Банкка ушул Эрежелердин жана Келишимдин негизинде жана карт ээсинин эч кандай кошумча макулдугусуз карт эсебиндеги акча каражаттарын тикелей конвертациялоого уруксат берет.
129. Картанын ээси ийгиликсиз деп эсептеген карт транзакциялары үчүн акча каражаттарын мөөнөтүнөн мурда бөгөттөн чыгаруу авторизацияланган күндөн тартып 3 (үч) календардык күндөн эрте эмес убакта мүмкүн болот. Карточка операциясы карта эсебинин валютасында мурда блоктолгон суммага барабар суммада блоктон чыгарылат. Ошол эле учурда Банк төмөнкү учурларда акча каражаттарын мөөнөтүнөн мурда чыгаруудан баш тартууга укуктуу:
- 129.1. эгерде карт ээси Карточка операциясынын ишке ашпай калгандыгы жөнүндө СТИнин тастыктоочу документтерди бербесе же толук бербесе;
  - 129.2. эгерде тастыктоочу документтерде камтылган маалыматтар боюнча мөөнөтүнөн мурда бөгөттөн чыгаруу талап кылынган карт транзакциясын толук аныктоо мүмкүн болбосо (карта боюнча операциянын суммасы, транзакциянын валютасы, операциянын датасы/убагы жөнүндө маалымат, авторизациялык код же банктын ЖЭде (жеке эсебинде) бар карта операциясынын башка идентификаторлору тууралуу маалымат);
  - 129.3. эгерде тиешелүү төлөм системасынын маалыматтары карт транзакциясынын авторизациясынын ийгиликсиз фактысын ырастабаса;
  - 129.4. эгерде карт ээси Банктын Тарифтерине ылайык акча каражаттарын мөөнөтүнөн мурда чыгаруу үчүн комиссияны төлөбөгөн болсо.
130. Акча каражаттарын бөгөттөн чыгаруу банк-эквайердин электрондук түрдө төлөм системасы аркылуу алынган авторизациялык суроо-талаптын маалыматтары боюнча жүргүзүлөт.
131. Карточкалык эсептен мурда чегерилген карт операциясынын суммасын толук кайтаруу эквайер-банктын/СТИнин демилгеси боюнча карт менен жасалган баштапкы операциянын толук суммасы жана валютасында жүргүзүлөт. Карточкалык эсептин валютасы карттык операциянын валютасынан айырмаланган учурда, карттык операцияны толук жокко чыгаруу Банктын карт менен алгачкы операция жасалган күнгө белгиленген коммерциялык курсу боюнча жүргүзүлөт.
132. Карточка операциясын жарым-жартылай жокко чыгаруу эквайер-банктын/СТИнин демилгеси боюнча картанын баштапкы операциясынын жарым-жартылай суммасы жана валютасында жүргүзүлөт. Карточкалык эсептин валютасы карттык транзакциянын валютасынан айырмаланган учурда, карттык операцияны жарым-жартылай жокко чыгаруу карттык операцияны жарым-жартылай жокко чыгаруу күнүнө белгиленген Банктын коммерциялык курсу боюнча жүргүзүлөт.
133. Картага акча каражаттары кредиттик карта транзакциясы (кредиттик жана/же кредиттик жөнгө салуу ж.б.) жана/же картты кайтаруу операциясы (реверсация) түрүндө келип түшкөн учурда, бул жеткиликтүү баланстын көбөйүшүнө алып келет. Карт ээсинин карт эсебине (мындан ары - кредит/карта операциясы), эгерде карт ээсинин колунда картаны кредиттик/кайтаруу картасы боюнча операциялардын жарактуулугун тастыктаган документтер жок болсо, Банк карт эсебин жана/же картаны 30 (отуз) календардык күнгө чейин бир тараптуу түрдө блоктоого укуктуу. Эквайер-банк тарабынан мурда алынган кредиттик жана/же картты кайтарып берүү операциясынын суммасын алуусунун натыйжасында карт эсебинде техникалык овердрафт пайда болгон учурда, карт ээси Банктын биринчи талабы боюнча карт эсеби боюнча келип чыккан карызды жабууга милдеттүү.

9-бөлүм. Карта операциялары боюнча талаштарды чечүү.

134. Карта ээсинде талаштуу карта операциялары (финансылык доомат) болгон учурда, карт ээсине банкка териштирүү үчүн белгиленген формадагы арызды (Талаштуу операция жөнүндө арыз – мындан ары Талашка арыз) берүү үчүн кайрылуусу, ошондой эле зарыл болгон учурда, Карта ээсинин талаштуу карт операциясынын акчасын кайтарып алууга укугун тастыктаган документтерди берүүгө сунуштар берилет.
135. Эгерде карт ээсинин талабы негиздүү болсо жана комиссия Банктын Тарифтерине ылайык төлөнсө, Банк карт ээсинин атынан төлөм системаларынын эрежелеринин алкагында эквайер-банкка карата финансылык дооматты козгойт.
136. Эквайер-банк карт ээсинин финансылык талабы менен макул болгон учурда, Банк тиешелүү төлөм системаларынын эрежелеринде жана Банктын ички жол-жоболорунда белгиленген тартипте жана мөөнөттө карт эсеби боюнча карттык операциянын суммасын калыбына келтирет.
137. Негизсиз каржылык дооматтар үчүн төлөм системалары айыптык комиссияларды белгилешет, алар талаштуу карт операциясынын суммасынан ашып кетиши мүмкүн. Банк карт ээсинин макулдугусуз айыптык жыйымдарды жана негизсиз каржылык доонун суммасын карттык эсептен чыгарып салууга укуктуу.
138. Төмөнкү карт транзакциялары алдамчылыктан же карт эсебине уруксатсыз кирүүдөн улам талашка жатпайт жана карт ээси тарабынан аткарылган деп таанылат:
- 138.1. ПИН-кодду киргизүү менен жүргүзүлгөн карттык операциялар, картты физикалык көрсөтүү менен жүзөгө ашырылат, анын жүрүшүндө карттын чипинин жана/же магниттик тилкесинин маалыматтары окулат;
- 138.2. PIN-кодду киргизбестен жасалган карт транзакциялары, картаны физикалык көрсөтүү менен жүргүзүлгөн контакттуу/контактсыз (PayWave) төлөмдөр боюнча;
- 138.3. 3D Secure сырсөзүн киргизүү менен ишке ашырылган карта операциялары;
- 138.4. Оптима 24 менен жасалган карта операциялары.
139. Эгерде ал ишке ашырылган күндөн тартып 45 календардык күндүн ичинде картанын ээси карт эсебине санкциясыз кирүүгө байланыштуу Банкка талаш-тартыш жөнүндө Арыз бербесе, карт ээси тарабынан операция авторлоштурулган деп эсептелет. Карта боюнча талаштуу операциялардын максималдуу саны бир карта боюнча акыркы 120 (жүз жыйырма) календардык күн үчүн 35 (отуз беш) даанадан ашпоого тийиш.
140. Эгерде карт ээсинин арызынын мөөнөтү талаштуу карт транзакциясы жасалган күндөн тартып 120 (жүз жыйырма) календардык күндөн ашса, Банк Карточкалык операциялар боюнча Талаш боюнча Арызды кабыл алуудан баш тартууга укуктуу.
141. Карточкалык эсеп боюнча жүргүзүлүп жаткан карт операцияларын көзөмөлдөө жана карт эсебине уруксатсыз кирүү фактыларына ыкчам жооп кайтаруу жана картаны блоктоо үчүн карт ээсине карт операциялары боюнча SMS/push-билдирүүлөрдү алуу кызматын, ошондой эле үзгүлтүксүз түрдө активдештирүү сунушталат, жана өз алдынча Оптима 24 менен түзүү же Банктын филиалдарынан картадан көчүрмөнү талап кылуу зарыл.

10-бөлүм. Карта операцияларына жана картаны блоктоого мониторинг жүргүзүү.

142. Банктын карт ээлеринин карт эсептерине уруксатсыз кирүү тобокелдигин азайтуу максатында Банк шектүү, алдамчылык жана/же адаттан тышкаркы операцияларды аныктоо максатында карт операцияларына мониторинг жүргүзөт.
143. Банк карт ээсинин карта операциясына катышуусун тактоо максатында мониторингдин жыйынтыгы боюнча картаны блоктошу мүмкүн, ошондой эле:

- 143.1. карта кармоочу тарабынан алдамчылыкка же карта ээсинин алдамчылык схемасына катышуусуна шектенүү болгондо;
- 143.2. социалдык тармактын колдонуучулары же топтун мүчөлөрү тарабынан картанын ээсине терс пикирлер болгон учурда;
144. Картаны/карт эсебин бөгөттөө Банк тарабынан бир тараптуу тартипте жүзөгө ашырылат, ал эми ушул Эрежелердин 128-пунктунда көрсөтүлгөн себептер боюнча блоктоо Банктын бардык жагдайларга чейин бөгөттөө мөөнөтүн андан ары узартууга болгон укугу менен 14 (он төрт) календардык күндөн кем эмес мөөнөткө жүргүзүлүшү мүмкүн.
145. Банк бир нече көп сандаган ийгиликсиз карт авторизацияларын аныктаган учурда: 2 (эки) календардык күндүн ичинде 5 (беш) же андан ашык ийгиликтүү эмес карт операциялары, жабык жеткиликтүүлүктүн жана/же акча каражаттарынын жетишсиздигинен жана/же карт ээси менен карта операциясына катышууну тактоо жана/же байланыштын жоктугунан улам кайталанган төлөмдөр боюнча картанын эсебин толуктоо жана/же картаны жазылуу/байланыштуу төлөмдөрдөн алып салуу болгон учурда, Банк картаны стоп-баракчанын тизмесине коюуга укуктуу. Картаны стоп -баракчадан чыгаруу Банктын Тарифтерине ылайык жүргүзүлөт

11-бөлүм. E-PIN функциясы менен чыгарылган карталар үчүн PIN-кодду орнотуу процедурасы.

146. E-PIN карта операциясын жүргүзүү үчүн PIN код болуп саналбайт.
147. E-PIN функциясы бар карталарды чет өлкөдө активдештирүү мүмкүн эмес.
148. Банкоматта E-PINди активдештирүү кодунун колдонуу мөөнөтү 30 календардык күндү түзөт.
149. E-PIN функциясы бар картаны алгандан кийин, карт ээси 2424 номерине төмөнкү форматта SMS жөнөтүшү керек: EPIN xxxx - мында xxxx карта номеринин акыркы төрт саны, регистр маанилүү эмес, тамгалар менен сандардын ортосунда боштук бар. Ар бир карта ээси үчүн SMS билдирүүдөгү акыркы төрт сан уникалдуу болуп саналат.
Мисал: ерin 4567 же Eрin 4567 же EPIN 4567.
150. E-PIN суроо-талапты 2424 номерине жөнөтүү картаны чыгарууга арызда көрсөтүлгөн телефон номеринен жана ал Банктын маалымат базасында бар болсо гана мүмкүн болот.
151. Карт ээсинин SMS-билдирүүсүнө жооп катары 134-пунктуна ылайык Банк системасы убактылуу E-PIN-код менен SMS билдирүүнү төмөнкү форматта жөнөтөт: «Vvedite na bankomate E-PIN: 9175 i pridumayte svoi PIN-kod. Srok deystviya E-PIN - 30 dney. Informaciya po tel. (0312) 90 59 59». Убактылуу E-PIN код атайын алгоритм боюнча түзүлөт жана белгилүү бир карта ээсине гана арналган.
152. Кодду алгандан кийин картанын ээси 30 күндүн ичинде жаңы ПИН-кодду коюусу керек, ал үчүн картаны банкоматка киргизүү жана пайда болгон тилди тандоо терезесинде керектүү тилди тандоо керек.
153. E-PIN-кодду киргизүү үчүн экран пайда болгондо, 136-пунктка ылайык SMS аркылуу алынган убактылуу активдештирүү кодун киргизүү керек. Ар бир киргизилген цифра "X" белгиси менен жашырылат.
154. Эгерде E-PIN код туура эмес киргизилсе, банкомат тиешелүү эскертүүнү көрсөтөт. Мында картанын ээси 136-пунктуна ылайык SMS аркылуу алынган туура E-PIN-кодду кайра киргизүүсү керек. Картанын ээсине туура E-PIN кодду киргизүү үчүн үч жолу аракет берилет, андан кийин картанын ээси жаңы E-PIN кодду талап кылышы керек (134-138-пункттар).
155. Туура E-PIN код номерин киргизгенден кийин, банкомат төлөм картасынын PIN кодун жөндөө экранына өтөт.
156. Картанын ээси өзү түзгөн ПИН-кодду киргизиши керек, ал келечекте транзакцияларды жүргүзүүдө аны колдонот. Андан кийин ырастоо үчүн тандалган PIN кодду кайра кайталаңыз.

157. Андан кийин, E-PINди ПИН кодго алмаштыруу боюнча транзакция аяктайт, муну банкоматтын квитанциясын басып чыгаруу күбөлөндүрөт. Эми ПИН-код коюлду, карта активдештирилди жана карта ээси колдонууга даяр.
158. Эгерде PIN коду коюлган E-PIN функциясы бар картаны кайра чыгаруу зарыл болсо:
- 158.1. картанын физикалык бузулушунун натыйжасында карта кайра чыгарылат, мында карт ээсинин ПИН коду сакталат;
- 158.2. Картанын ээси тарабынан ПИН-кодду жоготуунун натыйжасында (унутуп калган), картаны кайра чыгаруу талап кылынбайт. ПИН код карт ээсинин Банка жазуу жүзүндөгү кайрылуусу боюнча баштапкы абалга келтирилет. Жоголгон (унутолган) ПИН-кодду баштапкы абалга келтиргенден кийин карт ээси жаңы ПИН-кодду коюу үчүн ушул Эрежелердин 134-138-пункттарына ылайык аракеттерди көрүшү керек.
159. Банктын филиалындагы Банктын POS-терминалында E-PIN функциясы менен чыгарылган картага ПИН-кодду орнотуу же өзгөртүү карт ээси идентификациялангандан кийин Банктын ички жол-жоболоруна ылайык ишке ашырылат.

12-бөлүм. Акча каражаттарын конвертациялоо.

160. **Моновалюталык карталарды конверсиялоонун негизги эрежелери.**
- 160.1. Эреже №1: Эгерде карта операциясынын валютасы карт эсебинин валютасына дал келсе, акча каражаттары конвертацияланбайт.
- 160.2. №2 эреже: АКШ доллары (USD) эталондук валютасы бар карта боюнча кыргыз сомунда (KGS) карта операциясы жүргүзүлгөн учурда, конвертациялоо Банктын карта операциясын авторизациялоо күнүндөгү коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча жүргүзүлөт.
- 160.3. № 3 эреже: Кыргыз сому (KGS) эталондук валютасы бар карта боюнча АКШ долларында (USD) карта операциясы жасалган учурда, конвертациялоо Банктын коммерциялык курсу (сатуу) боюнча банктын карта операциясын авторизациялоо күнүнө карата жүргүзүлөт.
- 160.4. №4 эреже: карта менен операция кыргыз сомунан (KGS) же АКШ долларынан (USD) башка валютада жүргүзүлгөн учурда, карта операциясынын суммасын конвертациялоо эки этапта ишке ашат:
- 160.4.1. 1-этап: OIF ставкасына корректировкаланган Visa төлөм системасынын курсу боюнча карта операциясынын валютасынан АКШ долларына конвертациялоо;
- 160.4.2. 2-этап: Эгерде карта АКШ доллары (USD) эталондук валютасы менен чыгарылса, транзакциянын суммасы 145.4.1-пунктуна ылайык суммада АКШ доллары менен эсептен чыгарылат. Эгерде карта эталондук валюта кыргыз сому (сом) менен чыгарылса, анда карта операциясынын суммасы Банктын коммерциялык курсу (сатуу) боюнча АКШ долларынан сомго конвертацияланат.
161. Бир валюталык карталар үчүн конвертациялардын мисалдары.
- 161.1. Эсептешүү үчүн кабыл алынган шарттар (төмөндөгү таблица) бирдиктүү валюталык карттар боюнча карт операцияларын иштетүү мисалдарынын иллюстрациясы катары көрсөтүлгөн:
- 161.2. Мисал №1

Карта түрү	Сом картасы	Доллар картасы
Картада калды	6400 KGS	72 USD
Банктын коммерциялык алмашуу курсу (\$/сом)	сатып алуу	Сатуу
	85	90
Чыгым транзакциясы	<i>СТИде, интернет-сайтта товарларды/кызматтарды сатып алуу үчүн карта операциясы, OPTIMA24 кызмат көрсөтүүчүнүн пайдасына төлөм ж.б.у.с.</i>	

Операциянын суммасы жана валютасы	6000 KGS	68 USD	6000 KGS	68 USD
Авторизация этабы* - карта эсебинин валютасындагы сумманы блоктоо	6000 KGS	6120 KGS	70,59 USD	68 USD
Авторизациялоо стадиясында картадагы жеткиликтүү баланс	300 KGS	280 KGS	1,41 USD	4 USD
Постирлөө этабы* - карта эсебинин валютасында эсептен чыгарылуучу сумма	6000 KGS	6120 KGS	70,59 USD	68 USD
Карта эсебинин валютасындагы жалпы баланс (+/-)	300 KGS	280 KGS	1,41 USD	4 USD

* USD 68 * 90 = 6120 KGS / 6000 KGS / 85 = 70, 59 USD

161.3. Мисал №2

Карта түрү	Сом картасы		Доллар картасы	
Картада калды	6400 KGS		72 USD	
Банктын коммерциялык алмашуу курсу (USD/сом)	сатып алуу		Сатуу	
	85		90	
OIF	1,25%			
Датасы боюнча курс	Авторизация		Постирлөө	
Курс Visa (EUR/USD)	1,07		1,08	
Курс Visa (USD/TRL)	15		14	
Курс Visa (EUR/USD), OIF ставкасына корректтивкалаңган	1,08		1,09	
Курс Visa (USD/TRL), OIF ставкасына корректтивкалаңган	14,81		13,83	
Чыгымдар транзакциясы*	* дүкөндөн товарларды/кызматтарды сатып алуу, Интернет сайтынан сатып алуу үчүн карта операциясы ж.б.			
Операциянын суммасы жана валютасы	65 EUR	1000 TRL	65 EUR	1000 TRL
Авторизация этабы* - карта эсебинин валютасындагы сумманы блоктоо	6318 KGS	6076,80 KGS	70,20 USD	67,52 USD
Авторизациялоо стадиясында картадагы жеткиликтүү баланс	82 KGS	323,20 KGS	1,80 USD	4,48 USD
Постирлөө этабы** - карт эсебинин валютасында эсептен чыгарылуучу сумма	6376,50 KGS	6507,90 KGS	70,85 USD	72,31 USD
Карта эсебинин валютасындагы жалпы баланс (+/-)	23,50 KGS	-107,90 KGS	1,15 USD	-0,31 USD

* EUR 65 * 1.08=USD 70, 20 * 90 = 6318 KGS / TRL 1000 : 14, 81 = USD 67.52 * 90 = 6076,80 KGS

** EUR 65 * 1.09 = USD 70.85 * 90 = 6376, 50 KGS / TRL 1000 : 13, 83 = USD 72.31 * 90 = 6507,90 KGS

162. Мультивалюталык карталарды конвертациялоонун негизги эрежелери.

162.1. №1 эреже: сом же доллар же евродо карта операциясын жүргүзүүдө, тиешелүүлүгүнө жараша сом же доллар же евро субэсептеринде жеткиликтүү калдык жетиштүү болсо, эч кандай каражат конвертацияланбайт. Сом менен жасалган карта операциясы сом субэсептин эсебинен, АКШ долларында жасалган карта операциясы доллардын субэсебинен, евро менен жасалган карта операциясы евро субэсептен чыгарылат.

162.2. №2 Эреже: KGS же USD, же EUR менен карта операциясын жүргүзүүдө сом же доллар же евро субэсептеринде акча каражаттары жетишсиз же жок болгон учурда, тиешелүүлүгүнө жараша бул субэсептер башка субэсептердин эсебинен нормаланат: -карта операциясы жасалган күнгө карата Банктын коммерциялык алмашуу курсу боюнча конвертацияланган эсептер. Субэсептерди нормалдаштыруу ушул Эрежелердин 112.8-

пунктунда көрсөтүлгөн субэсептердин артыкчылыктуулугуна ылайык жүзөгө ашырылат.

162.3. Эреже №3: KGS/USD/EURдан башка валютада карта транзакциясын жүргүзүүдө картанын транзакциясынын суммасы эки этапта конвертацияланат:

162.3.1. 1-этап: OIF курсуна корректировкаланган Visa төлөм системасынын курсу боюнча транзакция валютасынан АКШ долларына конвертациялоо;

162.3.2. 2-этап: АКШ долларында (USD) субэсепте акча каражаттары жетиштүү болгон учурда, 147.3.1-пунктуна ылайык өлчөмдөгү карттык операциянын суммасы долларлык субэсептин эсебинен алынат. Долларлык суб-эсепте баланс жетишсиз же акча каражаттары жок болгон учурда, карта операциясынын суммасын чыгаруу банктын коммерциялык курсу боюнча банктын коммерциялык курсу боюнча конвертациялоо менен доллардын субэсептин нормалдаштыруу жолу менен башка субэсептерден чыгарылат. Субэсептерди нормалдаштыруу ушул Эрежелердин 112.8-пунктунда көрсөтүлгөн субэсептердин артыкчылыктуулугуна ылайык жүзөгө ашырылат.

163. Мультивалюталык карталар үчүн конвертациялардын мисалдары.

163.1. Эсептешүү үчүн кабыл алынган шарттар (төмөндөгү таблица) мультивалюталык карталар боюнча карт операцияларын иштетүү мисалдарынын иллюстрациясы катары көрсөтүлгөн:

Суб-эсептер боюнча калдыктар	KGS	US D	EU R	RU B
		5000	150	150
Картадагы KGS менен жеткиликтүү калдык	33800			
Валюта курстары	сатып алуу		Сатуу	
Банктын коммерциялык курсу (USD/KGS)	85		90	
Банктын коммерциялык алмашуу курсу (EUR/KGS)	100		110	
Банктын коммерциялык алмашуу курсу (KGS)/KGS)	1,05		1,2	
	Авторизация		Постирлөө	
Visa төлөм системасынын курсу (GBP / USD)	0,83		0,81	
Visa төлөм системасынын курсу (USD/TRL)	15		14	
Курс Visa (GBP/USD), OIF ставкасына корректировкаланган	0,82		0,80	
Курс Visa (USD/TRL), OIF ставкасына корректировкаланган	14,81		13,83	
OIF ставкасы	1,25%			
Visa to Visa которуусу үчүн комиссия (Visa Direct)	0,8% min. 250KGS			
Башка банкоматтардан накталай алуу үчүн комиссия	0,8% min. 120KGS			
Мультипликатор (АТМ да накталай акча каражатын алуу операциясы үчүн)	2%			

163.2. **Мисал №1:** Чыгым карта операциясын ишке ашыруу учурунда (дүкөндөн продукт/кызмат сатып алуу, Банктын банкоматынан накталай акча алуу, Оптима 24 боюнча кызмат көрсөтүүчүнүн пайдасына төлөм жүргүзүү ж.б.) 2500 сом өлчөмүндө:

163.2.1. Авторизация: 2500 сом суммага бөгөт коюлат. Жеткиликтүү баланс 31300 сомду түзөт

163.2.2. Постирлөө: 2500 сом сом суб-эсептен алынып салынат.

163.2.3. Бардыгы: акыркы өз ара эсептешүүдөн кийин субэсептер боюнча калдыктар: KGS - 2500; USD – 150, EUR - 150; RUB - 1000

- 163.3. Мисал №2 Чыгым карта операциясын жүргүзүүдө (дүкөндөн продукт/кызмат сатып алуу, Банктын банкоматынан накталай акча алуу, "Оптима 24" дарегинен кызмат көрсөтүүчүнүн пайдасына төлөм жүргүзүү ж.б.) 6 000 сом суммага субэсептер боюнча конвертациялоо жана нормалдаштыруу төмөнкүдөй ишке ашырылат:
- 163.3.1. Авторизация: 6000 сом суммага бөгөт коюлат. Жеткиликтүү баланс 27800 сомду түзөт.
- 163.3.2. Инвестициялоо: 5000 сом суммасындагы сумма субэсептин эсебинен сом менен чыгарылат, калган 1000 сом банктын коммерциялык курсу боюнча доллардын субэсепинен нормалдаштырылат (сатып алуу). Нормалдаштырууну эсептөө: $1000 \text{ KGS} / 85 = 11,76 \text{ USD}$
- 163.3.3. Бардыгы: акыркы өз ара эсептешүүдөн кийин субэсептер боюнча калдыктар: KGS - 0; USD – 138.24, EUR - 150; RUB - 1000
- 163.4. №3 Мисал: 160 АКШ доллары өлчөмүндө чыгыш карта операциясын (башка VISA картасына акча которуу) жүргүзүүдө субэсептерди конвертациялоо жана нормалдаштыруу төмөнкүдөй жүргүзүлөт:
- 163.4.1. Авторизация: 160 АКШ доллары өлчөмүндөгү которуунун суммасы, ошондой эле Банктын коммерциялык курсу боюнча (сатып алуу) $\$160 * 85 = 13600$ сом (каторуу суммасы) + 120 сом (комиссиянын суммасы) боюнча которуу комиссиясынын суммасы (0,8% мин. 120 сом) бөгөттөлөт, бардыгы $13600 + 120 = 13720$. Жеткиликтүү баланс 20080 сомду түзөт.
- 163.4.2. Постирлөө: Доллардын субэсебинен картадан 150 АКШ доллары алынып салынат, 10 АКШ доллары өлчөмүндөгү которуунун калган суммасы жана 120 сом өлчөмүндөгү комиссиялык суммасы Банктын коммерциялык курсу (сатуу) боюнча конвертациялоо жолу менен сом субэсепинен нормага келтирилет. Эсептөө: $10 \text{ USD} * 90 = 900 \text{ KGS}$. Бардыгы $900 + 120 = 1020 \text{ KGS}$
- 163.4.3. Бардыгы: акыркы өз ара эсептешүүдөн кийин субэсептер боюнча калдыктар: KGS - 3980; USD – 0, EUR - 150; RUB - 1000
- 163.5. Мисал № 4.: чыгым карта операциясы боюнча транзакцияны жүргүзүүдө (чет өлкөдө банкоматтан акча каражаттарын алуу, эквайер-банктын комиссиясы 1%) 200 GBP өлчөмүндө, субэсептерди конвертациялоо жана нормалдаштыруу төмөнкүдөй ишке ашырылат:
- 163.5.1. Авторизация: 200 GBP суммасы OIF курсуна туураланган VISA курсу боюнча АКШ долларына конвертацияланат. Эсептөө: $200 \text{ GBP} / 0,82 = 244 \text{ АКШ доллары}$ плюс эквайер банктын 1% комиссиясы $244 \text{ АКШ доллары} + 1\% = 246,44 \text{ АКШ доллары}$. Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча бөгөттөөчү сумма $246,44 \text{ USD} * 85 = 20947,40$ сом + мультипликатор $20947,40 \text{ сом} * 2\% = 418,95 \text{ сом}$ + накталай акча алуу үчүн комиссия 250 сом болот. Бардыгы $20947,40 \text{ сом} + 418,95 \text{ сом} + 250 \text{ сом} = 21616,35 \text{ сом}$. Жеткиликтүү баланс 12183,65 сомду түзөт
- 163.6. Постирлөө: 1-этап: 200 GBP суммасы OIF курсуна туураланган VISA курсу боюнча АКШ долларына айландырылат. Эсептөө: $200 \text{ GBP} / 0,80 = 250 \text{ USD}$ плюс эквайер банктын 1% комиссиясы $250 \text{ USD} + 1\% = 252,5 \text{ USD}$. Мында 102,50 АКШ доллары өлчөмүндө карызды түзүү менен, 252,5 АКШ доллары болгон карта операциясынын бүткүл суммасы долларлык субэсептин эсебинен чыгарылат; 2-этап: 102,50 АКШ доллары суммасы сомдун субэсептен конвертациялоонун эсебинен нормалдашты. Эсептөө: $102,50 \text{ USD} * 90 = 9225 \text{ сом}$ жана комиссия 250 сом, бардыгы 9475 сом. Сомдук субэсепте 5000 сом суммасында калган калдыкты эске алуу менен, 4475 сом суммасында эсептен чыгарылууга тийиш болгон калган сумма Банктын коммерциялык курсу боюнча Евро субэсептен конвертациялоо жолу менен нормаланат (сатып алуу). Эсептөө: $4475 \text{ KGS} / 100 = 44.75 \text{ EUR}$

163.6.1. Карточкалык операцияны жайгаштыруудан кийин карт эсебинин субэсептериндеги жалпы калдыктар: KGS - 0; USD -0, EUR – 105.25; RUB – 1000

163.7. Мисал № 4: кирүүчү карта операциясы - картага 705 АКШ доллары өлчөмүндөгү кириш которуу

163.7.1. Авторизация: Бөгөттөлүүчү сумма (сомдук валюта корзинасынын контекстинде жеткиликтүү балансты көбөйтөт) Банктын коммерциялык курсу (сатып алуу) боюнча Банктын комиссиясын (0,7%) алып салганда которуунун суммасына барабар болот. Эсептөө: $(705 - (705 * 0,7\%) * 85 = 59505,1 \text{ KGS}$. **Маанилүү!** Акыркы жарыялоого чейин келип түшкөн акча которуунун суммасы сом менен эсепке алынат, ошондуктан Банк курстук айырмачылыктарды болтурбоо үчүн акчаны коротпоону сунуштайт.

163.7.2. Постирлөө: Которуунун суммасы минус Банктын комиссиясынын суммасы долларлык субэсепти төмөндөгүдөй өлчөмдө көбөйтөт: $705 - (705 * 0,7\%) = 700,06 \text{ USD}$

163.7.3. Карточкалык операцияны жайгаштыруудан кийин карт эсебинин субэсептериндеги жалпы калдыктар: KGS - 500; USD -850,06, EUR – 150; RUB – 1000

163.8. Мисал №5 140 USD өлчөмүндө чет өлкөлүк валютада чыгым карта операциялары (картага/талап эсебине банк ичиндеги которуу). Эсептөөлөр үчүн маалыматтар мисалга иллюстрация катары берилген.

Суб-эсептер боюнча калдыктар	2000 KGS	50 USD	50 EUR	1500 RUB
Картадагы KGS менен жеткиликтүү калдык	12825			
Валюта курстары	сатып алуу		Сатуу	
Банктын коммерциялык курсу (USD/KGS)	85		90	
Банктын коммерциялык алмашуу курсу (EUR/сом)	100		110	
Банктын коммерциялык алмашуу курсу (KGS)/сом)	1,05		1,2	
Динамикалык мультипликатор*:				
USD динамикалык мультипликатору	6%			
EUR динамикалык мультипликатору	9,09%			
RUB динамикалык мультипликатору	12,5%			

* мультивалюталык картадан чет өлкөлүк валютада акча каражаттарын которууда акча каражаттарынын минималдуу калдыгынын суммасын эсептөө үчүн колдонулат. Динамикалык мультипликатор Оптима24 системасы тарабынан автоматтык түрдө Банктын коммерциялык курстарынын (сатып алуу жана сатуу курстары) тандалган чет өлкө валютасынын пайыздык чениндеги айырмасы катары эсептелет. *Динамикалык мультипликатор тарабынан эсептелген минималдуу баланстын суммасы колдонуу үчүн жеткиликтүү болгон карт эсебинин балансын азайтат.*

163.8.1. Карточкадагы акча каражаттарынын адекваттуулугун эсептөө: 140 АКШ доллары өлчөмүндө банк ичиндеги которууну ишке ашырууда картада динамикалык мультипликатордук ставканын (6%) негизинде эсептелген минималдуу калдыктын суммасына барабар баланс болушу керек, которуунун суммасы же $(140 \text{ USD} * 6\%) * 85 = 8,4 \text{ USD} * 85 = 714 \text{ сом}$ плюс Банктын коммерциялык курсу боюнча которуунун суммасы (сатып алуу) же $140 \text{ USD} * 85 = 11900 \text{ сом}$. Бардыгы болуп 12614 сом. Карточкадагы калдык (12825 сом) минималдуу жол берилгенден (12614 сом) ашып кеткендигин эске алуу менен, система карта кармоочуга бул которууну жүргүзүүгө мүмкүндүк берет.

163.8.2. Авторизация: каражаттарды бөгөттөө үчүн жалпы сумма Банктын коммерциялык курсу боюнча которуунун суммасы (сатып алуу) же $140\text{USD} * 85 = 11900$ сом болот.

163.8.3. Постирлөө:

1-этап: доллардын суб-эсептен 50 АКШ доллары өлчөмүндөгү сумма эсептен чыгарылат, андан кийин которуунун суммасы картанын башка валюталык субэсептерин нормалдаштыруу жолу менен толукталат, атап айтканда:

2-этап: Эсепти нормалдаштыруу:

1) которуунун суммасын нормалдаштыруу үчүн $2000 \text{ сом} / 90 = 22,22$ АКШ доллары конвертацияланат;

2) которуунун суммасын нормалдаштыруу үчүн, суммасы $(50 \text{ EUR} * 100) / 90 = 55,55$ АКШ доллары конвертацияланат;

3) которуунун суммасын нормалдаштыруу үчүн $12,23$ АКШ доллары RUB субэсептен которулат: $(1048 \text{ RUB} * 1,05) / 90 = 12,23$.

Бардыгы $50 \text{ USD} + (2000 \text{ KGS} = 22.22 \text{ USD}) + (50 \text{ EUR} = 55.55 \text{ USD}) + (1048 \text{ RUB} = 12.23 \text{ USD}) = 140 \text{ USD}$

163.8.4. Карточкалык операцияны жайгаштыруудан кийин карт эсебинин субэсептериндеги жалпы калдыктар: KGS - 0; USD -0, EUR – 0, RUB–452

164. Элкарт/Элкарт+МИР Акцепт (Асцепт) карталары менен конвертациялык транзакциялар төлөм системаларынын ички ченемдери жана эрежелери (NSRPK Eikart/NSPC MIR) менен жөнгө салынат.